

Myiasis: preventie in plaats van couperen

Ruim vijftien jaar is er over gediscussieerd: is het couperen van de schapenstaart een welzijnsbevordering of een welzijnsaantasting? Er kwam een verbod, een ontheffing, weer een ontheffing... en met ingang van 1 januari 2008 uiteindelijk weer een verbod. Het laatste verbod wordt gerechtvaardigd door een onderzoek waaruit blijkt dat er geen relatie is tussen couperen en myiasis. De schapenhouder moet preventieve maatregelen treffen tegen deze huidmadenziekte.

dr. Piet Vellema

Minister Gerda Verburg van LNV heeft besloten om het aantal ingrepen bij dieren vanaf 1 januari 2008 te verminderen. Per die datum is het verboden om een schapenstaart kunstmatig in te korten. Het verbod betekent het einde van een slepende discussie die in 1990 begon met het verzoek van LNV om een advies over een coupeerverbod van schapenstaarten. In 1996 barstte de discussie in alle hevigheid los met de inwerkingtreding van het Ingrepenbesluit. Aanvankelijk kreeg de schapenhouderij een ontheffing van vijf jaar op het coupeerverbod. Later werd die ontheffing nog eens verlengd. Het coupeerverbod moest het dierenwelzijn van schapen verbeteren en de integriteit van de dieren waarborgen. Of de schapen daadwerkelijk beter af waren mét staart, daarover waren zelfs de deskun-

digen het niet eens. Niet couperen zou een groter risico op myiasis (huidmadenziekte) inhouden, en die ziekte betekent een flinke aantasting van het dierenwelzijn. Althans, deze veronderstelling was algemeen aanvaard in de schapenhouderij. Tot januari 2007, toen een onderzoekscommissie onder leiding van prof. dr. Anton Pijpers, directeur van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), de resultaten van zijn onderzoek overhandigde aan de minister van LNV. Uit dit onderzoek blijkt dat myiasis niet vaker voorkomt bij niet-gecoupeerde schapen dan bij gecoupeerde. Een voor velen verrassend resultaat. Immers, myiasis wordt jaarlijks in meer of mindere mate gezien op enkele tientallen procenten van de Nederlandse bedrijven met schapen. Het aantal schapen met myiasis in het koppel loopt tussen de bedrijven uiteen van geen gevallen tot bijna 30 procent van de dieren.

Tabel 1

Resultaten praktijkonderzoek.

Bedrijven met 50 tot 250 ooien	Aantal onderzochte dieren	Percentage dieren met myiasis
Totaal aantal onderzochte dieren	14.179	5,8
• Gecoupeerd	4.722	5,3
• Niet-gecoupeerd	9.457	6,0
• Ooien	9.951	4,9
• Rammen	4.228	7,9
• Gecoupeerde lammeren	1.861	8,0
• Niet-gecoupeerde lammeren	6.258	7,3
Bedrijven met minder dan 50 ooien		
Totaal aantal onderzochte dieren	2.142	6,9
• Gecoupeerd	850	4,6
• Niet-gecoupeerd	1.292	8,4
• Ooien	1.542	5,4
• Rammen	600	10,7
• Gecoupeerde lammeren	343	7,3
• Niet-gecoupeerde lammeren	731	10,1

Contact

dr. Piet Vellema
(De Gezondheidsdienst voor Dieren)
telefoon 0900-1770

LANGE WOL

Schapen met lange wol lopen een groter risico op het oplopen van myiasis.

Foto: Geesje Rotgers

niet opnieuw vliegen voortbrengen. Voor de behandeling is beschikbaar: Neocidol (werkzame stof: diazinon; fabrikant: Zagro Europe). De rest van het koppel preventief behandelen.

- **Preventief behandelen** – Preventief behandelen kan met: CLIK (werkzame stof: dicyclanil, toe te dienen met drenchapparaat op de vacht; fabrikant: Novartis Consumer Health). Dit middel beschermt 4 maanden. Of met Neocidol (werkzame stof diazinon); behandelen door dompelbad of benevelen met hogedrukspuit of voor kleine koppeltjes met rugspuit). De werking is 6 tot 8 weken.
- **Fokkerij** – De gevoeligheid van schapen voor myiasis is ten dele erfelijk bepaald. Door ooien en lammeren die myiasis hebben gehad niet aan te houden, en geen dekrammen in te zetten die myiasis hebben gehad, is bij deze aandoening vooruitgang te boeken.

Praktijkonderzoek

Uit het praktijkonderzoek dat GD samen met de Faculteit Diergeneeskunde en ASG uitvoerde, blijkt dat er over de diergroepen heen vrijwel geen verschillen zijn in de aanwezigheid van myiasis tussen gecoupeerde en niet-gecoupeerde dieren. Alleen bij volwassen ooien werd een klein verschil aangetoond. Echter, de incidentie van myiasis bij volwassen ooien is met 3 tot 4 procent laag. Couperen heeft dan ook maar een zeer beperkt effect op de reductie van myiasis. In het buitenland zijn grotere verschillen aangetoond tussen wel en niet couperen. In het Verenigd Koninkrijk bijvoorbeeld is aangetoond dat myiasis beduidend meer voorkomt bij niet-gecoupeerde dieren. Buitenlands onderzoek echter, is niet altijd goed te vertalen naar de Nederlandse omstandigheden omdat in veel gevallen de myiasisveroorzakende vlieg (in Nederland: *Lucilia sericata*), de locatie van de laesies, de schapenrassen, het management en het klimaat verschillend zijn.

Preventie en behandeling

Poblemen met myiasis kunnen in het algemeen worden voorkomen met preventieve maatregelen.

- **Scheren** – Myiasis krijgt geen kans bij schapen met korte wol. Door schapen en lammeren te scheren kunnen gevallen van myiasis gedurende ongeveer twee tot drie maanden worden vermeden. Als de myiasis normaal gesproken vroeg in het jaar optreedt (april/mei) dan is winterscheren het advies.
- **Behandelen** – Een dier met myiasis moet onmiddellijk behandeld worden: wol ter plaatse wegnippen, aangetaste plekken behandelen, afgeknipte wol verbranden zodat de maden

Fokken op kortere staarten heeft kans van slagen

Uit onderzoek van de Animal Sciences Group van Wageningen UR is gebleken dat het goed mogelijk is om een fokprogramma op te zetten voor het verkorten van de staartlengte. Echter, er is wel een lange periode nodig om via deze weg een kortere staart te verkrijgen. Hoe lang die periode is, hangt sterk af van de mate waarin selectie toegepast kan worden. Voor de Suffolk is uitgebreid onderzocht wat de mogelijkheden zijn. Bij dit ras is bij strenge selectie de staartlengte in ongeveer achttien jaar te halveren via de fokkerij. Als er minder streng geselecteerd kan worden, bijvoorbeeld door een beperkte omvang van de populatie, neemt die tijd snel toe.

Drie langstaartige Engelse schapenrassen, namelijk de Suffolk, Hampshire Down en Clun Forest, krijgen een vrijstelling voor couperen voor vier jaar. De betrokken fokorganisaties worden in de gelegenheid gesteld te komen met een fokprogramma voor kortere staarten. In 2011 wordt dit fokprogramma geëvalueerd en wordt beslist of de vrijstelling wordt verlengd.

